

Cech krejčích Hostouň
1743–1839

Inventář

EL NAD č.: 1823
AP č.: 412

Mgr. Radka Kinkorová
Horšovský Týn 2015

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií.....	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu.....	4
III. Archivní charakteristika archivního fondu.....	4
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	4
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky.....	4
Seznam použitých pramenů a literatury.....	5

Přílohy

Seznam použitých zkratk	6
Inventární seznam	7

I. Vývoj původce archiválií

S rozvojem řemeslné výroby ve městech jsou spjaty i počátky řemeslných bratrstev a vznik cechovního systému v českých zemích. Městští řemeslníci se záhy začali spolčovat v rámci jednoho nebo více výrobních oborů ve snaze obhájit vlastní ekonomické zájmy. Cechovní sdružení, nazývaná někdy rovněž pořádky, plnila také důležitou korporativní roli v oblasti sociální. Uzavřené skupiny řemeslníků usilujících o odbytový monopol na městském trhu spojovaly i společné úkony náboženské a společenské. Postupně se rozvinula i pevná podoba cechovní organizace, v jejímž čele stál cechmistr spolu se staršími, kteří dbali na dodržování zásad stanovených ve statutech a mohli kontrolovat i jakost prodávaných výrobků. Statuta neboli artikule určovaly pravidla fungování cechu, obsahovaly normy pro provozování řemesla a zachování kvality výrobků, pro přijímání členů, vzdělávání řemeslnického dorostu a rovněž zahrnovaly normativ dobrých mravů.

Krejčovské řemeslo je jedno z mála, které až do dnešních dnů příliš nezměnilo své výrobní postupy. Vzhledem k nezbytnému užívání krejčovských výrobků v každodenním životě všech obyvatel krejčí provozovali své řemeslo ve většině lokalit a zakládali cechovní sdružení v mnohých městech, byť třeba nevelkých a méně významných.

Existence krejčovského cechu v Hostouni je potvrzena k roku 1579, kdy si hostouňský cech pořídil svá statuta opisem normativu horšovskotýnského cechu krejčích.¹ V roce 1587 bylo městečko povýšeno na město a spolu s tímto statutem se Hostouni dostalo od Rudolfa II. povolení, aby se zde usazovali řemeslníci.² Odbytiště svých výrobků řemeslníci našli na trzích v městečku a v okolních městech.³

Cech měl svoji vlastní samosprávu, ale současně byl podřízen městské správě. Cechovní starší měli spravovat cechovní pokladnici, obsahující cechovní jmění, cechovní dokumenty a nařízení určená cechům, která musela být předčítána na cechovních schůzích konaných zpravidla 3–4krát ročně. Cechmistři bývali voleni na cechovních shromážděních a potvrzování městskou radou, které skládali přísahu. Jejich volbu musela stvrdit také správa panství. Dozorem nad cechy byli pověřeni cechovní inspektoři, jejichž funkce dozoru nad činností cechů byla zřízena v roce 1731 generálním cechovním patentem pro české země. Cechovní inspektoři bývali spolu s cechovními písaři přítomni cechovním schůzím.

Hostouňský krejčovský cech sice sdružoval nejvíce řemeslníků vykonávajících krejčovskou živnost v Hostouni, např. v polovině 17. století berní rula zaznamenala pět krejčích a na počátku 18. století fase tereziánského katastru dosvědčuje osm krejčích ve městě, ale cechovní mistři pocházeli i z dalších okolních lokalit: Oplotec, Doubravka, Sedlec, Drahotín, Mírkovice, Libosváry, Slatina, Horšín, Nový Kramolín, Postřekov, Ostrov (Bezvěrov), Holubeč, Bonětice, Bernartice, Třemešné, Štítary, Hora Svatého Václava, Újezd Svatého Kříže, Mutěnin, Čechín, Mělnice a Šidlákov. Mezi lety 1743 a 1808 soupis cechovních mistrů evidoval 96 řemeslníků.

Cech krejčích v Hostouni ukončil svoji činnost, stejně jako všechny ostatní cechy, k 1. květnu 1860, kdy vstoupil v platnost císařský patent č. 227 ř. z., živnostenský řád z 20. prosince 1859. Ten v úvodním článku III zrušil veškeré dosavadní předpisy o získávání živnostenského oprávnění, jakož i ostatní starší normy o provozování živností, které byly v rozporu s novým živnostenským řádem, který zavedl. Tento řád nahradil dosud existující cechy živnostenskými společenstvy (§§ 106–130).

---

¹ WINTER, Zikmund. *Řemeslnictvo a živnosti 16. věku v Čechách*. Praha, 1909, str. 625.

² Státní okresní archiv Domažlice (dále SOKA Domažlice), Archiv města Hostouň (dále AM Hostouň), i. č. 1, listina z 20. února 1587, kterou Rudolf II. uděluje na prosbu Jiřího z Gutštejna městečku Hostouni znak, pečeť, právo pečetit červeným voskem, povyšuje městečko na město a povoluje, aby se v něm usazovali řemeslníci, L1.

³ Údaje o konání trhů v Hostouni viz např. SOKA Domažlice, AM Hostouň, i. č. 4, listina Jiřího z Gutštejna z 23. dubna 1598, kterou potvrzuje starší privilegium z roku 1456, v němž je ustanoveno povolení obci vybírat a užívat poplatky z jarmarku, L4.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Ve Státním okresním archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně se nedochovaly žádné písemné záznamy dokládající převzetí archiválií hostouňských cechů do archivu.

O uložení dokumentů před jejich převzetím do archivu máme jen neúplné informace. Můžeme se domnívat, že po dobu existence cechů byly uloženy v cechovní pokladnici, kterou spravovali cechovní starší, do jejichž domu se pokladna po jejich zvolení obvykle stěhovala. Po zrušení cechů cechovní agenda zpravidla přecházela na nově vzniklá společenstva, uzavřené spisy, knihy a listiny se ukládaly spolu s dokumenty městské správy na radnici. V popise hostouňského městského archivu G. Schmidta v *Mitteilungen des k. k. Archivrates* z roku 1916 se uvádí, že cechovní věci tvořily společně s horními záležitostmi zvláštní spisovou skupinu.⁴ Více písemných údajů o osudu cechovních písemností však není k dispozici.

Vzhledem k množství dochovaného archivního materiálu přirozeně předpokládáme ztráty dokumentů před jejich uložením v archivu.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Archivní fond Cech krejčích Hostouň vznikl vnitřním přesunem tří úředních knih z archivního fondu Sdružený cech Hostouň (EL NAD 1412)⁵ (čj. SOAP/010-0745/2012 ze dne 22. listopadu 2012). Detailnější studium při inventarizaci archivního fondu Cech krejčích Hostouň však ukázalo, že kniha počtů pochází z činnosti jiného původce, a to Cechu kovářů, zámečníků, kolářů, sklenářů, bednářů a hřebíkářů Hostouň (EL NAD 1824). Tam byla převedena vnitřním přesunem ze dne 21. 7. 2014 čj. SOAP/010-0530/2014.

Archivní fond tvoří pouze dvě úřední knihy, do kterých byli zapisováni nově přijatí členové cechu.

Jazykem archiválií je němčina. Obě knihy jsou v poměrně dobrém fyzickém stavu, nevyžadují nutně konzervátorský zásah.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Dvě dochované úřední knihy představují členy cechu. Do jedné cech zapisoval mistry a do druhé řemeslnický dorost. Kromě jmen členů cechu lze ze zápisů poznat i proces přijímání nových členů do cechu, výši různých poplatků a tax.

Všeobecně jsou však údaje, které lze z inventarizovaného archivního fondu vytěžit, velmi kusé a k důkladnějšímu studiu dějin cechu bude nezbytně nutné probádat též archiválie obsažené ve fondu Velkostatek Horšovský Týn (uložený ve Státním oblastním archivu v Plzni). Mezi archiváliemi fondu Archiv města Hostouň se nenachází téměř žádné prameny přispívající k poznání činnosti cechovních organizací ve městě.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Ve Státním okresním archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně archivní fond Cech krejčích Hostouň uspořádala a archivní pomůcku zpracovala Radka Kinkorová.

V Horšovském Týně dne 8. ledna 2015

Radka Kinkorová

---

⁴ FENCL, Tomáš. *Archiv města Hostouň (1553) 1587–1944 (1946) : inventář* [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 181]. SOKA Domažlice, 2004, s. 2. Srov. SCHMIDT, Georg. Aus westböhmischen Archiven – Hostau. In: *Mitteilungen des k. k. Archivrates*, II. Band, Wien, 1916.

⁵ Archivní fond EL NAD 1412 byl při inventarizaci v roce 2014 na základě zjištěných skutečností přejmenován na Cech hrnčářů, zedníků, tesařů a kameníků Hostouň.

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny

Státní okresní archiv Domažlice. Archiv města Hostouň, i. č. 1, L1.

Státní okresní archiv Domažlice. Archiv města Hostouň, i. č. 4, L4.

Literatura

FENCL, Tomáš. *Archiv města Hostouň (1553) 1587–1944 (1946) : inventář* [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 181]. SOkA Domažlice, 2004.

JANÁČEK, Josef. *Přehled vývoje řemeslné výroby v českých zemích za feudalismu*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1963.

SCHMIDT, Georg. Aus westböhmischem Archiven – Hostau. In: *Mitteilungen des k. k. Archivrates*, II. Band, Wien, 1916.

VOLF, Miroslav – HAAS, Antonín. *Archivní příručka : sborník přednášek o archivní praxi*. Praha : Svoboda, 1948.

WINTER, Zikmund. *Řemeslnictvo a živnosti 16. věku v Čechách*. Praha : Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1909.

WINTER, Zikmund. *Dějiny řemesel a obchodu v Čechách v XIV. a v XV. století*. Praha : Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1906.

Seznam použitých zkratek

AM	Archiv města
AP	archivní pomůcka
EL	evidenční list
i. č.	inventární číslo
L	listina
NAD	Národní archivní dědictví
ř. z.	říšský zákoník
SOkA	Státní okresní archiv
ukn	úřední kniha

Inventární seznam

Inventární číslo	Obsah	Časový rozsah	Evidenční jednotka číslo
---------------------	-------	------------------	-----------------------------

I. Knihy

1	Kniha přijatých mistrů (Meisterbuch bei den ehrsamen Schneiderhandwerk in der Stadt Hostau von 26. Xbris 1743) <i>Německy, 21,5 x 35 cm, papírová vazba</i>	1743–1808	ukn 1
2	Kniha tovaryšů a učňů (Geselle- und Jungenbuch) <i>Německy, 22 x 36 cm, vazba z lepenky a papíru, hřbet kožený</i>	1785–1839	ukn 2

Název archivní pomůcky:	Cech krejčích Hostouň
Značka archivního fondu:	CK Hostouň
Časový rozsah:	1743–1839
Počet evidenčních jednotek:	2 (2 úřední knihy)
Počet inventárních jednotek:	2
Rozsah v bm:	0,04
Stav ke dni:	8. 1. 2015
Zpracovatel archivního fondu:	Mgr. Radka Kinkorová
Zpracovatel archivní pomůcky:	Mgr. Radka Kinkorová
Počet stran:	8
Počet exemplářů:	4
Pomůcku schválil:	Mgr. Radka Kinkorová dne 8. 1. 2015 čj. SOAP/010-0029/2015